

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 Tdo 73/2022, ECLI:CZ:NS:2022:4.TDO.73.2022.1

Číslo: 47/2022

Právní věta:

Návrat obviněného do státu, jehož je státním občanem, nelze bez dalšího považovat za akt, jímž se obviněný vyhýbá trestnímu řízení ve smyslu § 302 tr. ř., zvláště když je známa adresa jeho pobytu v domovském státě.

Pokud soudy doručovaly obviněnému na adresu jeho pobytu v cizině např. obžalobu, předvolání k hlavnímu líčení a vyznění o konání veřejného zasedání k projednání odvolání přímo (tj. prostřednictvím provozovatele poštovních služeb), ačkoliv takový způsob doručování byl v rozporu s ustanovením § 43 odst. 1, 3 z. m. j. s., tak ani z bezúspěšného doručování těchto písemností nemohly vyvodit závěr, že jsou splněny podmínky pro konání řízení proti uprchlému.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.03.2022

Spisová značka: 4 Tdo 73/2022

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Doručování, Řízení proti uprchlému

Předpisy: § 302 tr. ř.

§ 43 odst. 1 z. m. j. s.

§ 43 odst. 3 z. m. j. s.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2007, sp. zn. [3 Tdo 914/2007](#), uveřejněné pod číslem 57/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2006, sp. zn. [11 Tdo 952/2006](#), uveřejněné pod číslem 28/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. [5 Tdo 479/2004](#), uveřejněné pod číslem 57/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 1974, sp. zn. [Tz 2/74](#), uveřejněné pod číslem 3-4/1975

Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1971, sp. zn. [2 Tz 50/71](#), uveřejněné pod číslem 7/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2003, sp. zn. [4 Tz 82/2002](#), uveřejněný pod číslem 2/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 5. 2001, sp. zn. [3 To 46/2001](#), uveřejněné pod číslem 17/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 13. 3. 2001, sp. zn. 9 To 126/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. [8 Tdo 1464/2012](#)

Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 24. 10. 2007, sp. zn. [I. ÚS 371/07](#), N 170/47 SbNU 229

Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. [I. ÚS 4027/16](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného M. P. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 8 To 168/2021, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 5. 5. 2021, sp. zn. 3 T 153/2019, včetně řízení, které předcházelo jejich vydání, a Obvodnímu soudu pro Prahu 10 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 5. 5. 2021, sp. zn. 3 T 153/2019, byl obviněný M. P. uznán vinným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku na skutkovém základě, že o půlnoci ze dne 12. 6. 2019 na den 13. 6. 2019 v XY v konečné stanici metra XY linky XY v tam stojící vlakové soupravě, která měla následně vyjízdet ve směru do stanice XY, ve čtvrtém vagónu soupravy č. XY využil nepřítomnosti dalších osob a překonal odpor poškozené M. H., kterou proti její vůli chytil rukama a v pozici ve stoje jí sáhnul jednou rukou pod šaty, odsunul spodní prádlo a vsunul prsty do pochvy, následně poté, co poškozená ze soupravy vystoupila a opět do ní chtěla nastoupit, ji obžalovaný proti její vůli chytil za ruku a stáhl na nástupiště, držel ji svojí paží za horní část těla a přitom ji vlekl po nástupišti směrem k východu a pak, z důvodu zaregistrování jeho jednání dalšími osobami, zanechal dalšího jednání a odešel. Za to byl odsouzen podle § 185 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 3 roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou.

2. Odvolání obviněného podané proti citovanému rozsudku Městský soud v Praze usnesením ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 8 To 168/2021, podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání obviněného a vyjádření k němu

3. Proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání, a to s odkazem na důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. d), g), h) a l) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021. Předně namítl, že soudy nižších stupňů v rozporu se zákonem konaly hlavní líčení a veřejné zasedání o odvolání v nepřítomnosti obviněného, kterého považovaly za uprchlého, čímž došlo k

porušení jeho ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces. Postup podle § 302 tr. ř. zde totiž nebyl namístě. Obhájce připomněl, že obviněný byl nejprve stíhán vazebně a dne 9. 10. 2019, tj. ve fázi přípravného řízení, byl propuštěn na svobodu. V součinnosti s obhajobou si okamžitě zajistil legalizaci pobytu v České republice a bydlení na ubytovně v P., účastnil se úkonu spočívajícího v prostudování spisu po skončení vyšetřování u policejního orgánu a poté podal na příslušném odboru Ministerstva vnitra žádost o povolení dlouhodobého pobytu na našem území, tak aby se mohl v trestním řízení i nadále hájit osobně. V prosinci 2019 však již neměl finanční prostředky ani na zajištění základních potřeb, a proto byl nucen odcestovat do místa svého trvalého bydliště na Ukrajinu ke své rodině. To, že se mu tam opakovaně nepodařilo doručit předvolání k soudnímu jednání, samo o sobě nemohlo vést k závěru o splnění podmínek pro vedení řízení proti uprchlému. Soudy měly nejprve důsledně a ve spolupráci s příslušnými ukrajinskými úřady zkoumat, proč obviněného nelze v místě trvalého bydliště zastihnout, což v potřebné míře neučinily.

4. Pokud jde o samotný výrok o vině trestným činem znásilnění, obhájce připomněl, že obviněný od počátku popírá svou vinu. S poškozenou se předtím neznal a spatřil ji pouze krátce v metru, kdy jevila známky silné opilosti. Chtěl jí pomoci, a proto ji podpíral při chůzi. Klíčová část skutkového děje, kdy měl uvnitř vagónu poškozené proti její vůli vsunout prsty do pochvy, nebyla bez důvodných pochybností prokázána. V uvedené souvislosti obhájce zdůraznil, že odsouzení dovolatele zde bylo postaveno pouze na výpovědi poškozené, která se v rozhodné době nacházela ve stavu těžké opilosti (3,71 ‰ alkoholu v krvi), a podle výpovědi znalce není vyloučeno, že v danou chvíli byly narušeny její schopnosti správně vnímat realitu a zachovat si zdravý úsudek. Nebylo tedy vyloučeno, že jednání obviněného ve vlakové soupravě vnímala jinak, než jak se ve skutečnosti událo, a tuto svou představu následně interpretovala ve svých výpovědích. Při jedné z nich navíc sama připustila, že byla opilá a nepamatuje si vše. Dále pak uvedla, že když ji zadrželi pracovníci metra s tím, že byla přivolána policie, prosila je, ať ji nechají odejít domů s tvrzením, že se nic nestalo. Přestože se ve výpovědích poškozené, které představovaly v podstatě jediný přímý usvědčující důkaz, objevily zcela zásadní rozpory, soud prvního stupně je vyhodnotil v neprospěch obviněného a odvolací soud následně aproboval takový postup jako správný. Oba soudy tak zatížily svá rozhodnutí vadou spočívající v tzv. extrémním nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a z nich vyvozenými skutkovými zjištěními na straně jedné a právním posouzením skutku na straně druhé. Obhájce dále vyjádřil zásadní nesouhlas s právním posouzením jednání obviněného jako úmyslného trestného činu, když tato forma zavinění podle jeho mínění ani nebyla náležitě vyjádřena ve skutkové větě ve výroku odsuzujícího rozsudku.

5. Ve vztahu k výroku o trestu obhájce namítl, že obviněnému byla uložena nepřiměřeně přísná sankce, která zejména s ohledem na intenzitu posuzovaného jednání neodpovídala zásadám zakotveným v § 37 až § 39 tr. zákoníku. Zdůraznil, že obviněný je osobou bezúhonnou a dosud netrestanou. Naproti tomu odmítl argument odvolacího soudu, že za situace, kdy obviněný po propuštění z vazby vycestoval z území České republiky do rodné země, o níž je známo, že nevydává vlastní občany, by se případné uložení jiného, alternativního trestu minulo účinkem.

6. S ohledem na výše rekapitulované důvody tedy obhájce obviněného navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 a poté aby buď postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a odvolacímu soudu přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí, anebo v ní za podmínek § 265m tr. ř. rozhodl sám zprošťujícím výrokem.

7. K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). K námitkám uplatněným s poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. konstatoval, že postrádají jakékoli opodstatnění. Zdůraznil, že ačkoli byly obviněnému doručovány zásilky na jím uvedenou adresu a prostřednictvím jeho tehdejší obhájky deklaroval zájem se osobně účastnit hlavního líčení, nikdy se k němu nedostavil, a to ani navzdory opakovaně

nabízeným možnostem ze strany obvodního soudu. V průběhu řízení nakonec přerušil i kontakty s obhájky a nikdy se ani nepokoušel obstarat si povolení ke vstupu do České republiky. Materiální aspekt rozhodnutí, odůvodňující možnost vést proti němu nadále řízení jako proti uprchlému, zde tedy byl splněn. Pokud jde o námitky podřazené pod důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., státní zástupce poukázal na jejich procesní, a nikoli hmotněprávní povahu. Obhájce podle jeho názoru adekvátně neargumentoval ani existencí tzv. extrémního rozporu mezi provedeným dokazováním a z něj vyvozenými skutkovými zjištěními, který navíc v této trestní věci ani reálně nelze dovodit. Soud prvního stupně vzal zcela důvodně za základ svých skutkových závěrů výpověď poškozené, kterou posoudil obezřetně a ve spojení s dalšími důkazy. Tuto výpověď přitom podporovaly jak kamerové záznamy ze stanice metra, tak i výpovědi svědků pracujících v dopravním podniku, kteří vnímali následné projevy chování poškozené i obviněného ve stanici. K osobě poškozené byl rovněž vyžádán znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, sexuologie a klinické psychologie, z nějž vyplynula její způsobilost vnímat, zapamatovat si a reprodukovat prožité události. Třebaže se v inkriminované době nacházela ve stavu opilosti, v důsledku pravidelné konzumace alkoholu vůči němu byla odolnější. Zjevně si také byla vědoma toho, jakému sexuálnímu útoku je vystavena. Z kamerových záznamů zároveň nevyplývá, že by její motorika byla podstatným způsobem narušena. Z odůvodnění soudních rozhodnutí pak nevyplývá, že by soudy hodnotily tyto důkazy nějak selektivně a neobjektivně.

8. Pokud jde o výhrady směřující proti výroku o uložení trestu, státní zástupce zastává názor, že neodpovídají nejen důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale ani dalšímu uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Prosté výhrady proti přísnosti trestu uloženého v zákonné výměře totiž nelze v jejich rámci relevantně vznášet. V potrestání obviněného se navíc nenachází žádný ústavněprávní deficit. Soud prvního stupně se adresně zabýval individualizací trestu ve vztahu k jeho osobě a jednání a v odůvodnění rozsudku vysvětlil, které skutečnosti vzal při stanovení jeho druhu a výměry v úvahu. Zohlednil i avizovanou trestní bezúhonnost obviněného, jemuž však na druhé straně přitěžovalo využití alkoholového opojení a nižší obranyschopnosti poškozené při realizaci sexuálního útoku. Poznámku odvolacího soudu ohledně vycestování obviněného na Ukrajinu pak obhájce vytrhl z kontextu, neboť navazovala na předchozí výklad k účelu trestu spočívajícímu ve sledování individuální a generální prevence. Trest, který byl obviněnému uložen, rozhodně nelze označit za extrémně přísný, exemplární či zjevně nespravedlivý.

9. Svě vyjádření uzavřel státní zástupce návrhem, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl podané dovolání jako zjevně neopodstatněné a aby tak rozhodl v neveřejném zasedání.

III.

Přípustnost dovolání

10. Obviněný M. P. (resp. obhájce vystupující za jeho osobu v rámci řízení proti uprchlému) je podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroků rozhodnutí soudu, které se ho bezprostředně dotýkaly. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), obhájcem (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.) a současně splňovalo formální a obsahové náležitosti podle § 265f odst. 1 tr. ř. Jeho přípustnost je dána podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť směřuje proti pravomocnému rozhodnutí soudu druhého stupně ve věci samé, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) obviněného proti rozsudku, kterým byl uznán vinným a byl mu uložen trest.

11. Dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., v aktuálním znění [dříve § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.], je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Uplatněný

dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo buď k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání napadeného rozhodnutí, a procesní strana tak byla zbavena přístupu ke druhé instanci, anebo byl řádný opravný prostředek zamítnut, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán některý ze shora uvedených dovolacích důvodů. První z obou alternativ zmíněného důvodu dovolání byla v dané trestní věci vyloučena, neboť Městský soud v Praze projednal odvolání obviněného ve veřejném zasedání a rozhodl o něm po provedeném přezkumu. Druhá alternativa by pak v posuzovaném případě byla naplněna toliko za předpokladu, že by řízení předcházející napadenému rozhodnutí soudu druhého stupně bylo zatíženo některou z vad zakládajících existenci dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. d), h) a i) tr. ř., v nyní účinném znění [dříve § 265b odst. 1 písm. d), g) a h) tr. ř.], které obhájce obviněného rovněž uplatnil.

12. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. je dán tehdy, jestliže v řízení před soudy byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Tento dovolací důvod tedy předpokládá, že se v rozporu se zákonem konalo hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, ač měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna, čímž byl obviněný zkrácen na svém právu, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti, a aby se tak mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Účelem práva obviněného na projednání trestní věci v jeho přítomnosti je pak zejména zajištění reálné možnosti vyjádřit se před soudem k tomu, co je mu v obžalobě kladeno za vinu, a k důkazům, na nichž je obžaloba založena. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý v rámci práva na soudní a jinou právní ochranu i ústavně zaručené právo na projednání věci v jeho přítomnosti.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Jestliže obviněný prostřednictvím obhájce namítl, že proti němu bylo v určité fázi konáno řízení jako proti uprchlému podle ustanovení § 302 a násl. tr. ř., ačkoliv pro takový postup nebyly splněny zákonné podmínky, a v důsledku toho mu bylo odepřeno právo na přítomnost u hlavního líčení, resp. u veřejného zasedání o odvolání, uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. právně relevantně a navíc důvodně.

14. Obviněný M. P. je státním občanem Ukrajiny. Ode dne 15. 6. 2019 byl stíhán vazebně, přičemž do vazby byl vzat na základě usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 15. 6. 2019, sp. zn. 1 Nt 2015/2019, z důvodu podle § 67 písm. a) tr. ř. Posléze byl z vazby propuštěn dne 9. 10. 2019. Posledním osobním úkonem obviněného v této věci bylo prostudování spisu dne 30. 10. 2019. Cizinecká policie vystavila obviněnému výjezdní příkaz platný do 31. 10. 2019. Ministerstvo vnitra České republiky, odbor azylové a migrační politiky, potvrdilo, že obviněný si dne 23. 10. 2019 podal žádost o vydání dlouhodobého víza za účelem strpění pobytu na území České republiky. Ministerstvo vnitra pak rozhodlo dne 5. 11. 2019 tak, že mu vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky neudělilo pro nesplnění podmínky uvedené v § 33 odst. 3 ve spojení s § 120a odst. 4 zákona č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Toto rozhodnutí není v trestním spise založeno. Obviněný se podle vyjádření jeho tehdejší obhájkyne zřejmě v prosinci 2019 vrátil zpět na Ukrajinu. Jeho bydlištěm měla být obec XY, okres XY. Soud prvního stupně se mu pokoušel doručit poštou na tuto adresu obžalobu, předvolání k hlavnímu líčení plánované na den 9. 1. 2020 a poučení, které mu bylo doručeno dne 24. 12. 2019. Podle jednotlivých sdělení obhájkyne obviněného tento sliboval, že se k hlavnímu líčení dostaví s tím, že ale nemá vyřízené potřebné doklady, posléze že jej nechtějí pustit přes hranici kvůli ukončení doby platnosti cestovního dokladu, že má problémy ohledně víza za účelem dostavení se k soudu, jelikož v důsledku několikaměsíčního vazebního stíhání v této věci značně překročil povolenou dobu pobytu v České republice a příslušné úřady k tomu přihlíží jako negativní okolnosti, že se na ně obrátí znovu apod. Ze sdělení vízového odboru Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 24. 2. 2020 plyne, že obviněný podle vízového archivačního systému evidujícího všechny žádosti o víza a pobyty nepodal za posledních 5 let žádost

o vízum ani o pobyt. Z kopie cestovního pasu obviněného je patrné, že jeho platnost končí dnem 9. 8. 2028.

15. Podle pokynů soudu prvního stupně daných příslušné trestní kanceláři byla obviněnému poštou opakovaně doručována obžaloba, poučení a předvolání k hlavnímu líčení, a to na hlavní líčení plánované na den 9. 1. 2020 (odročeno za účelem zjištění obhájkyne obviněného, kdy bude schopen přicestovat do České republiky). Posléze mu bylo bezúspěšně znovu doručováno poštou předvolání k hlavnímu líčení na dny 1. 4. 2020 (hlavní líčení bylo odloženo), 3. 6. 2020 (hlavní líčení odročeno kvůli zákazu vstupu státních příslušníků Ukrajiny do České republiky z důvodu onemocnění COVID-19), 2. 9. 2020 (hlavní líčení odloženo), 21. 9. 2020 (hlavní líčení odročeno za účelem vydání příkazu k zatčení). Předseda senátu soudu prvního stupně pak dne 24. 9. 2020 vydal příkaz k zatčení a soud prvního stupně usnesením ze dne 27. 1. 2020, sp. zn. 3 T 153/2019, podle § 305 tr. ř. rozhodl, že proti obviněnému bude nadále vedeno řízení proti uprchlému. Odůvodnil to tím, že ve věci bylo opakovaně nařizováno hlavní líčení, k němuž se obviněný nikdy nedostavil, ač byl obeslán a přes svou obhájkyňu deklaroval svůj zájem osobně se účastnit hlavního líčení. V průběhu dalšího řízení přerušil kontakt i se svou obhájkyňou a podle vyjádření Ministerstva zahraničních věcí se nepokusil si vyřídit povolení ke vstupu na území České republiky. Policejní orgány neměly poznatky o aktuálním pobytu obviněného, nepodařilo se jej zajistit ani prostřednictvím příkazu k zatčení. Soud prvního stupně proto uzavřel, že obviněný, ač si byl vědom trestního stíhání proti jeho osobě, vyhýbá se kontaktu s orgány činnými v trestním řízení, čímž maří trestní řízení, a tím znemožňuje doručení předvolání k hlavnímu líčení, a tedy samotné rozhodnutí ve věci. Ve dnech 25. 3. 2021 a 5. 5. 2021, kdy se konalo hlavní líčení, soud prvního stupně doručoval předvolání k hlavnímu líčení obviněnému vyvěšením na úřední desku soudu. Odvolací soud pak rovněž vyrozuměl obviněného o konání veřejného zasedání dne 29. 6. 2021 vyvěšením na úřední desku soudu. Tento soud měl za to, že podmínky vedení řízení proti uprchlému obviněnému byly splněny. V odůvodnění napadeného usnesení nejprve rekapituloval komunikaci soudu prvního stupně s obhájkyňou obviněného a uvedl, že se obviněného i přes opakované pokusy nepodařilo řádně předvolat. Ukrajina nevydává své vlastní občany a informace k nim podle zkušeností odvolacího soudu neposkytuje. Přímé sdělení obviněného chybí a ani jeho obhájkyne neměla o něm žádné informace. Soud prvního stupně proto podle odvolacího soudu projevil vysoký stupeň trpělivosti a vyčerpал všechny možnosti, jež reálně měl k dispozici ve vztahu k zachování práv obviněného, a věc projednal s asi šestiměsíčním časovým odstupem, který obviněnému nadstandardně poskytl s ohledem na omezení cestování v důsledku pandemie onemocnění COVID-19. Obviněný neprojevilo jakoukoli snahu skutečně řešit situaci a jeho prohlášení o neschopnosti se dostavit k hlavnímu líčení v České republice posoudil jako účelové ve snaze zmařit hlavní líčení i případný výkon trestu.

16. K celé této nastalé situaci je třeba zdůraznit, že doručování do ciziny upravuje ustanovení § 43 odst. 1 z. m. j. s., podle něhož justiční orgán doručuje písemnost v trestním řízení adresátovi v cizím státu na základě žádosti o právní pomoc. Podle § 43 odst. 3 z. m. j. s. může justiční orgán doručit písemnost v trestním řízení adresátovi v cizím státu, umožňuje-li to mezinárodní smlouva nebo zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních přímo prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Takovou multilaterální mezinárodní smlouvou, k níž přistoupila Česká republika i Ukrajina, je Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních (viz sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 550/1992 Sb.), spolu s Dodatkovým protokolem (viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí České republiky pod č. 31/1997 Sb.). V Druhém dodatkovém protokolu (viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí České republiky pod č. 48/2006 Sb. m. s. a přílohu č. 9/A níže uvedené instrukce Ministerstva spravedlnosti) učinila Ukrajina výhradu a využila práva nepřijmout čl. 16 citované úmluvy, v němž je upraveno takové přímé doručování poštou. Doručování písemností na Ukrajinu upravuje i instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014, č. j. 37/2013-MOT-J/65, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních, podle jejíž přílohy č. 16 je Ukrajina v souladu s čl. 15 odst. 1 věta druhá Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve

věcech trestních, ve znění čl. 4 Druhého dodatkového protokolu, státem s možností přímého styku justičních orgánů. Ukrajina dále učinila prohlášení k čl. 7 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních tak, že předvolání obviněného, který je na území Ukrajiny, se zasílá orgánům, kterých se týká, nejméně 40 dnů přede dnem, kdy se má dostavit k soudu. Ukrajina dále prohlásila, že ve smyslu čl. 24 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních se pro její účely „justičními orgány“ Ukrajiny rozumí obecné soudy, prokurátoři všech stupňů a orgány přípravného vyšetřování (příloha č. 8/A této instrukce).

17. Z uvedeného plyne, že soud prvního stupně nebyl oprávněn doručovat obžalobu a předvolání k hlavnímu líčení poštou, ale byl povinen za účelem provedení takového procesního úkonu požádat v intencích Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních příslušný justiční orgán Ukrajiny, na jejímž území má být úkon proveden. Soud prvního stupně mohl případně požádat tyto ukrajinské orgány o součinnost v podobě vypátrání pobytu obviněného. V odvolacím řízení pak pochybil i odvolací soud, neboť byl na základě podaného odvolání povinen zkoumat, zda byly a jsou splněny zákonné podmínky pro řízení proti uprchlému. Pokud by tak řádně učinil, nemohl by akceptovat předchozí postup soudu prvního stupně při doručování písemností obviněnému na Ukrajinu, a to právě z důvodu, že na Ukrajinu není přípustné přímé doručování soudních písemností poštou, nýbrž pouze prostřednictvím justičního orgánu, což nebylo uskutečněno.

18. Dále je třeba zmínit, že návrat obviněného do státu, jehož je občanem, nelze bez dalšího považovat za akt, jímž se obviněný vyhýbá trestnímu řízení ve smyslu § 302 tr. ř., zvláště když je známa adresa jeho pobytu v tomto státě. Jestliže soud prvního stupně nedoručil obžalobu a předvolání k hlavnímu líčení prostřednictvím ukrajinských justičních orgánů a odvolací soud pokračoval v řízení proti uprchlému i přes takové pochybení, postupovaly oba soudy procesně nesprávně. Obviněného řádně nepředvolaly k hlavnímu líčení a posléze nevyrozuměly o konání veřejného zasedání způsobem umožňujícím jim popřípadě konat hlavní líčení či veřejné zasedání v jeho nepřítomnosti v rámci řízení proti uprchlému. Zákonné podmínky pro řízení proti uprchlému ve smyslu § 302 a násl. tr. ř. tudíž v posuzované věci nebyly splněny. Z usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 3 T 153/2019, kterým rozhodl o konání řízení proti uprchlému, nadto není ani patrné, zda soud měl za to, že takové řízení vede proti obviněnému z důvodu, že se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině, nebo proto, že se skrývá.

19. Taktéž je nutno přičinit poznámku, že pokud Ministerstvo vnitra České republiky nevyhovělo žádosti obviněného o vydání víza nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky, obviněný byl po propuštění z vazby povinen vycestovat z území České republiky tím spíše, pokud do České republiky přicestoval bez víza a finančních prostředků. To také posléze učinil. Za pozornost rovněž stojí, že za těchto okolností byl nemajetný obviněný bez jakýchkoli vazeb k České republice, pobývající na jejím území nelegálně a s povinností se vrátit do svého domovského státu, propuštěn z vazby, přičemž v trestním spise ani není založeno rozhodnutí o jeho propuštění z vazby. Toliko z lustrace obviněného po podání obžaloby lze vysledovat, že tak zřejmě učinil soud, když vazba byla nahrazena jiným opatřením podle § 73 odst. 1 nebo § 73a tr. ř. za současného využití elektronické kontroly podle § 73 odst. 4 tr. ř.

20. Na základě výše uvedených zjištění a závěrů tak Nejvyšší soud shledal podané dovolání v této části důvodným. Zbývající uplatněnou dovolací argumentací se již nezabýval, neboť napadená rozhodnutí soudů nižších stupňů v důsledku shora vytykaného závažného porušení procesních pravidel pro doručování nemohou tak jako tak obstát. Obviněný bude moci uplatnit své námitky v novém řízení, které bude muset být v jeho věci konáno po jejím vrácení soudu prvního stupně. Nejvyšší soud tudíž zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 8 To 168/2021, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 5. 5. 2021, sp. zn. 3 T 153/2019, včetně řízení, která oběma zrušeným rozhodnutím soudů nižších stupňů předcházela, a současně zrušil i všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která v důsledku tohoto rozhodnutí

pozbyla svého podkladu (§ 265k odst. 1, 2 tr. ř.). Poté Nejvyšší soud přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 10, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 tr. ř.).

21. V novém řízení bude třeba, aby obvodní soud doručil obviněnému předvolání k hlavnímu líčení a obžalobu v intencích Evropské úmluvy o právní pomoci ve věcech trestních prostřednictvím ukrajinských justičních orgánů, popřípadě prostřednictvím nich zjistil pobyt obviněného. Pokud by bylo i takové doručení, případně zjištění pobytu obviněného neúspěšné, může rozhodnout o konání řízení proti uprchlému ve smyslu § 302 tr. ř. a násl., v němž řádně odůvodní, zda tak činí proto, že se obviněný vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině, anebo tím, že se skrývá.